

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА
Кафедра: суспільних комунікацій та регіональних студій

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної роботи

Майя НІКОЛАЄВА

17 вересня 2022 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

СОЦІОЛОГІЯ ОСОБИСТОСТІ

(назва навчальної дисципліни)

Рівень вищої освіти _____ перший бакалаврський _____

Галузь знань «05 Соціальні та поведінкові науки» _____

Спеціальність _____ 054 Соціологія _____
(код і назва спеціальності (тей))

Інститут/факультет міжнародних відносин, політології та соціології _____
(назва інституту, факультету)

Робоча програма навчальної дисципліни «Соціологія особистості» Одеса:
ОНУ, 2022. 11 с.

Розробники: Каменська Тетяна, д. с. наук, професор кафедри суспільних
комунікацій та регіональних студій, професор

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри суспільних комунікацій
та регіональних студій

Протокол № 1 від "30" серпня 2022 р.

Завідувач кафедри (Оксана СНИГОВСЬКА)
(підпис) (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Погоджено із гарантом ОПП/ОНП Соціологія
 (Тетяна КАМЕНСЬКА)
(підпис) (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Схвалено навчально-методичною комісією (НМК) _____
факультету міжнародних відносин, політології та соціології

Протокол № 1 від "30" 08 2022 р.

Голова НМК (Олег ХОРОШИЛОВ)
(підпис) (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри _____

Протокол № _____ від "____" _____ 20__ р.

Завідувач кафедри _____ (_____)
(підпис) (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри _____

Протокол № _____ від "____" _____ 20__ р.

Завідувач кафедри _____ (_____)
(підпис) (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		<i>Очна форма навчання</i>	<i>Заочна форма навчання</i>
Загальна кількість кредитів – 3 Годин – 90 Змістових модулів – 1	Галузь знань - <u>05 Соціальні та поведінкові науки</u> Спеціальність - <u>054 «Соціологія»</u> Спеціалізація - (назва) Рівень вищої освіти - <u>перший бакалаврський</u>	<i>Обов'язкова / <u>Дисципліна вільного вибору</u></i>	
		<i>Рік підготовки</i>	
		3-й	3-й
		<i>Семестр</i>	
		5-й	5-й
		<i>Лекції</i>	
		14 год.	10 год.
		<i>Практичні, семінарські</i>	
		16 год.	-
		<i>Лабораторні</i>	
		-	-
		<i>Самостійна робота</i>	
		60	80 год.
		Форма підсумкового контролю - <i>іспит</i>	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета – удосконалити знання студентів про соціальну сутність особистості, та доповнити їх вмінням досліджувати взаємозв'язки параметрів соціальних структур та особистісних якостей людей у відповідних соціальних процесах.

Завдання:

- Розширити уявлення про багатогранність соціальних сфер життя у суспільстві, які впливають на особистість людини, і які змінюються зусиллями окремих особистостей.
- Навчитися досліджувати основні механізми взаємодії особистості з соціальними структурами.
- Розглядати та вивчати у соціологічному дискурсі особистість як сукупність суспільних відносин, як продукт суспільства, культури.
- Відстежувати основні соціальні фактори формування та реалізації соціальної ідентичності особистості в українському суспільстві.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних компетентностей:

СК04. Здатність збирати, аналізувати та узагальнювати соціальну інформацію з використанням соціологічних методів.

Очікувані результати навчання.

РН01. Використовувати понятійний апарат соціології в освітній, дослідницькій та інших сферах професійної діяльності

РН04. Пояснювати закономірності та особливості розвитку і функціонування соціальних явищ у контексті професійних задач.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати та вміти:

Професійні компетентності та РН	Знання	Уміння та навички
СК04. Здатність збирати, аналізувати та узагальнювати соціальну інформацію з використанням соціологічних методів.	1. Знати філософсько-соціологічні теорії та концепції, ключові поняття та наукові категорії особистості. 2. Знати специфіку соціологічного підходу до особистості 3. Знати основні методологічні принципи дослідження особистості як у соціологічному дискурсі, так і в міждисциплінарному.	1 Вміти оперувати теоретичними знаннями та науковими категоріями з питань соціальної сутності особистості. 2. Вміти застосовувати теоретико-методологічні наукові напрацювання з питань особистості у дослідженнях сучасних соціальних проблем українського суспільства. 3. Вміти досліджувати: основні риси особистості та їх прояви, чинники, що детермінують; активність особистості. 4. Вміти використовувати в соціологічних дослідженнях данні досліджень з інших соціогуманітарних наук.

3. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Соціогуманітарні концепції особистості

Тема 1. Предмет соціології особистості та основні категорії аналізу

Об'єкт, предмет соціології особистості.

Основні елементи соціологічного аналізу особистості: людина, індивід, особистість. Основні риси особистості: - певна міра незалежності, автономності від суспільства; - наявність самосвідомості, самооцінки, самоконтролю; - наявність внутрішньої духовної структури (потреби, інтереси, цінності, мотиви, соціальні норми, переконання (чинники, що детермінують активність особистості)). Типологізація особистості: психологічні та соціально-психологічні, антропологічні та соціологічні типи особистості

Соціологічне тлумачення особистості.

Взаємозв'язок соціології особистості з іншими науками.

Тема 2: Філософсько-соціологічні концепції та теорії особистості

Марксистська концепція особистості: розгляд особистості через категорію - праця.

Ролева теорія особистості: поняття соціального статусу и соціальної ролі (Дж. Мід, Т. Парсонс, Р. Мертон).

Особистість в теорії символічного інтеракціонізму: процес формування -концепції свого «Я» (Дж. Мід, Ч. Кулі). Соціодраматична теорія особистості (Е. Гофман).

Поведінкова теорія особистості: концепція - оперантної поведінки (Б. Скінер).

Психоаналітична теорія особистості З. Фрейда: структура свідомості та структура особистості.

Гуманістична теорія особистості Э. Фрома і А. Маслоу: особистість як творча істота.

Змістовий модуль 2. Соціальні аспекти розвитку особистості

Тема 3. Соціалізаційні процеси формування особистості

Соціалізація особистості. Соціалізація особистості як процес інтеграції індивіда у суспільство. Агенти соціалізації та їх специфіка у формуванні особистості. Етапи соціалізації особистості: дитинство, юність, молодість, зрілий вік, старість. Соціалізація дорослих. Проблеми соціального віку та статі особистості. Вікова періодизація. Стать як соціокультурна характеристика. Самотність як соціальна проблема.

Тема 4. Ідентифікація особистості

Ідентифікація особистості. Ідентифікація особистості як визначення людини у соціальному просторі. Ідентичність як відчуття збігу зовнішнього та внутрішнього Я.

Види ідентичності: статева, гендерна, сімейна, економічна, громадянська, мовна, конфесійна та ін. Соціально-структурний аспект ідентифікації. Ідентифікаційні практики як віднесення себе до певних позицій у соціальному просторі. Соціально-статусна ідентичність.

Відчуженість як соціальна проблеми особистості. Свобода і безпека особистості. Життєві труднощі та стратегії їх подолання.

Соціальна адаптація особистості: поняття, підходи, стадії, фактори.

Культуротворчість та типи індивідуальності: архаїчна особистість, антична особистість, особистість середніх віків, особистість епох Відродження та Просвіти.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	Усього го	у тому числі				Усього го	у тому числі			
		л	п/с	лаб	с.р		л	п/с	лаб	с.р
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Змістовий модуль 1. Соціогуманітарні концепції особистості										
Тема 1. Предмет соціології особистості та основні категорії аналізу	23	4	4		15	22	2			20
Тема 2. Філософсько-соціологічні концепції та теорії особистості	23	4	4		15	24	4			20
Усього годин за з.м. 1.	46	8	8		30	46	6			40
Змістовий модуль 2. Соціальні аспекти розвитку особистості										
Тема 3. Соціалізаційні процеси формування особистості	21	2	4		15	22	2			20
Тема 4. Ідентифікація особистості	23	4	4		15	22	2			20
Усього годин за з.м. 2	44	6	8		30	44	4			40
Усього годин	90	14	16		60	90	10			80

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Предмет соціології особистості та основні категорії аналізу Основні соціологічні категорії і поняття особистості. Способи інтерпретації науковими категоріями: людина, індивід, особистість. Соціологічне тлумачення особистості.	4
2	Філософсько-соціологічні концепції та теорії особистості. Розгляд особистості в теоріях про її різні соціальні прояви: соціальний статус, соціальні ролі, діяльність та працю, інтеракції, креативність та її психоаналітичну структуру.	4
3	Соціалізаційні процеси формування особистості. Засвоєння соціалізаційного процесу особистості: етапи соціалізації від	4

	народження до старості; особливості проходження особистістю у суспільстві вікових етапів.	
4	Ідентифікація особистості. Ідентифікаційний процес особистості в різних напрямках, сферах життя та соціальних умовах: статева, гендерна, сімейна, економічна, громадянська, мовна, конфесійна, культуротворча та ін.	4
Усього годин		16

6. Теми практичних занять (практичні заняття не передбачені)

7. Теми лабораторних занять (лабораторні заняття не передбачені)

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми/ види завдань	Кількість годин	
		Ден.	Заоч.
1	Предмет соціології особистості та основні категорії аналізу. Зробіть конспект та сформулюйте поняття: потреби, інтереси, цінності, мотиви, соціальні норми, переконання (чинники, що детермінують активність особистості);	15	20
2	Філософсько-соціологічні концепції та теорії особистості. Розкрийте у рефераті на підставі роботи Е. Гофмана «Представлення себе іншим людям в повсякденному житті» гл.3 тему: «Чи існують в сьогоднішні «зовнішні форми пристойності? Як що «ні» - то чому? Як що «да» - то які?»	15	20
3	Соціалізаційні процеси формування особистості. Прочитати оповідання А.П. Чехова «Діла житейські» скласти есе «Як сучасні діти соціалізуються в світі дорослих»	15	20
4	Ідентифікація особистості. Визначте дефініції «соціалізація особистості» і «ідентифікація особистості» та проаналізуйте – що виокремлює ці поняття. Сформулюйте тезаурус: «самостійність особистості», «самотність особистості», «людина - соціопат».	15	20
Разом		60	80

9. Методи навчання

У процесі вивчення навчальної дисципліни використовуються наступні методи навчання:

- словесні методи: лекція, пояснення, дискусія;
- наочні методи: презентація, ілюстрація, демонстрація;
- методи формування практичних умінь і особистісних якостей: виконання завдань, дискусії, «мозкова атака», імітаційні ігри, підготовка і здійснення виступів перед аудиторією.

Самостійна робота включає роботу з текстовим матеріалом та навчально-методичною літературою та статистичними даними й виконанням практичних завдань: складання тематичного тезаурусу (конспекту основних понять), есе, складання реферату.

Форми контролю і методи оцінювання (у т.ч. критерії оцінювання результатів навчання)

При вивченні навчальної дисципліни здійснюється поточний та підсумковий контроль.

Поточний контроль проводиться з метою визначення рівня підготовленості студента з певних тем, розділів робочої навчальної програми, якості виконання конкретних завдань та здійснюється впродовж семестру під час проведення аудиторних занять (лекції, практичні заняття) та при виконанні самостійної роботи.

Об'єктом поточного оцінювання є:

- програмний матеріал, який викладається на лекціях;
- питання і проблеми, що обговорюються та відпрацьовуються на практичних заняттях;
- програмний матеріал для самостійного вивчення, який передбачений робочою програмою та включає індивідуальні завдання: реферати, презентації, тематичний тезаурус.

Форма підсумкового контролю – іспит. Загальна підсумкова оцінка (сума балів) складається з оцінки поточного контролю результатів навчання впродовж семестру та оцінки результатів навчання при проведенні контрольних заходів під час підсумкового контролю (іспит).

Схема розподілу балів:

Кількість балів за поточний контроль - 60.

Максимальна кількість балів за підсумковий контроль (іспит) - 40.

Критерії оцінювання поточного контролю: оцінюються знання, які виявив здобувач при роботі на семінарських заняттях та при виконанні самостійної роботи. Додаткові до поточного оцінювання бали нараховуються за індивідуальне завдання.

Здобувач допускається до підсумкового контролю - іспиту - за навчальну дисципліну, якщо він виконав усі види практичних робіт, передбачених робочою програмою незалежно від сумарної кількості балів, отриманих за результатами поточного контролю за семестр.

Повторне складання іспиту з метою покращення оцінки не допускається.

Критерії оцінювання під час аудиторних занять

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
Відмінно (9-10 балів за тему)	Оцінюється робота студента, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, вільно послуговується науковою термінологією, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки, залучає до підготовки як основну, так і додаткову літературу (монографії, періодичні видання, першоджерела, тощо). Може аргументовано обрати раціональний спосіб виконання практичного завдання й оцінити результати власної практичної діяльності; вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу;
Добре (6-8 балів за тему)	Оцінюється робота студента, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, послуговується науковою термінологією, залучає основну і додаткову літературу. За зразком самостійно виконує практичні завдання, передбачені програмою; має стійкі навички виконання завдання Але при

	висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки. Може використовувати знання для стандартних практичних ситуацій, має елементарні, нестійкі навички виконання завдання
Задовільно (3-5 балів за тему)	Оцінюється робота студента, який відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень. Не здатний до глибокого, всебічного аналізу, допускає істотні неточності та помилки.
Незадовільно можливою відпрацювання бали за тему)	3 2 Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, проте фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни. Планує та виконує частину практичних завдань, відсутні сформовані уміння та навички.

Критерії оцінювання самостійної роботи

Вид	Максимальна кількість балів	Критерії оцінювання навчальних досягнень
Реферат	5	здатність здійснювати узагальнення на основі опрацювання теоретичного матеріалу та відсутність помилок при оформленні цитування й посилань на джерела; продемонструвати дотримання лексичних, фразеологічних, граматичних і стилістичних норм української літературної мови
Тезаурус	5	вміння студента працювати із спеціальною термінологією (її тлумаченням, роз'ясненням, коментарями).
Есе	5	Самостійність та змістовність виконання завдання, його змістовність і відповідність поставленим цілям.

11. Контрольні питання

1. Об'єкт, предмет соціології особистості.
2. Основні елементи соціологічного аналізу особистості: людина, індивід, особистість.
3. Основні риси особистості: - певна міра незалежності, автономності від суспільства;
4. Основні риси особистості: - наявність самосвідомості, самооцінки, самоконтролю;
5. Внутрішні духовні структури (потреби, інтереси, цінності, мотиви, соціальні норми, переконання (чинники, що детермінують активність особистості).
6. Типологізація особистості: психологічні, соціально-психологічні.
7. Типологізація особистості: антропологічні та соціологічні типи особистості
8. Соціологічне тлумачення особистості.
9. Взаємозв'язок соціології особистості з іншими науками.
10. Марксистська концепція особистості (розгляд особистості через категорію праці).
11. Ролева теорія особистості Дж. Міда.
12. Ролева теорія особистості Т. Парсонс, Р. Мертон.
13. Особистість в теорії символічного інтеракціонізму: Дж. Мід, та Ч. Кулі.

14. Соціодраматична теорія особистості (Е. Гофман).
15. Поведінкова теорія особистості Б. Скінера.
16. Психоаналітична теорія особистості З. Фрейда.
17. Гуманістична теорія особистості Э. Фрома
18. Теорія А. Маслоу: особистість як творча істота.
19. Проблеми соціального віку та статі особистості.
20. Вікова періодизація.
21. Стать як соціокультурна характеристика.
22. Соціалізація особистості. Етапи соціалізації особистості
23. Гендерні стереотипи. Проблеми гендерної нерівності.
24. Відчуженість як соціальна проблема особистості.
25. Ідентифікація особистості як визначення людини у соціальному просторі.
26. Свобода і безпека особистості.
27. Національна і мовна ідентичність особистості в Україні
28. Життєві труднощі та стратегії їх подолання.
29. Соціальна адаптація особистості: поняття, підходи, стадії, фактори.
30. Культуротворчість та типи індивідуальності: архаїчна особистість
31. Антична особистість та особистість середніх віків.
32. Особистість епох Відродження та Просвіти.

12.

Розподіл балів, які отримують студенти

Іспит				Підсумковий контроль іспит	Сума балів
Поточний та періодичний контроль					
Змістовий модуль 1.		Змістовий модуль 2.		40	100
T.1	T.2	T.3	T.4		
15	15	15	15		

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
85-89	B	добре	
75-84	C		
70-74	D	задовільно	
60-69	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Навчально-методичне забезпечення

1. Соціологія особистості Робоча програма навчальної дисципліни. ОНУ. 2022. 11 с.
<http://onu.edu.ua/uk/structure/faculty/fmvps/dystsyplyny>
2. Силабус з навчальної дисципліни «Соціологія особистості» 2022. 6 с.
<http://onu.edu.ua/uk/structure/faculty/fmvps/dystsyplyny>
3. Google Classroom. URL: <https://classroom.google.com/c/NTk1MTI1MjEwNTg4>

14. Рекомендована література

Основна

1. Мейжис І.А. Соціологія особистості Навчальний посібник для студентів факультетів соціології університетів. м. Миколаїв. 2017. 205 с.
2. Поведінкові стратегії населення як чинник модернізації (досвід емпіричного дослідження). К. : Інститут соціології НАН України, 2012. С. 5–20, 119–122.3/ Каменська Т. Ідентичність і соціальна солідарність у сучасному українському суспільстві. Ідентичність та соціальна солідарність у Центрально-східній Європі. колективна монографія. Львів-Люблін, ЛНУ імені І. Франка. Видавництво УМКС. 2020. С.11-20.

Додаткова

1. Гідденс Е. Соціологія / Е. Гідденс. М. : Академ-Пресс, 2004. С. 34–54
2. Злобіна О., Тихонович В. Суспільна криза і життєві стратегії особистості. К.: Стило, 2001.
3. Іванченко А. В. Соціалізація і соціальне виховання: навч. посіб. Житомир: Полісся, 2006.
4. Культура-суспільство-особистість: навчальний посібник. К. : 2006.
5. Циба В. Т. Соціологія особистості: системний підхід (соціально-психологічний аналіз): Навч. посіб. К., МАУП, 2000.
6. Тарасенко В. І. Проблема соціальної ідентифікації українського суспільства (соціотехнологічна парадигма) НАН України, Ін-т соціології. К.,: 2004.
7. Оруелл Дж. «1984» Роман / Дж. Оруелл. (будь-яке видання).
10. Культура – суспільство – особистість: Навчальний посібник. К.: 2006.
11. Скотна Н. Особа в розколотій цивілізації: освіта, світогляд, дії. Львів: Укр. технології, 2005.
12. Муляр В. І. Самореалізація особистості як соціальна проблема (філософсько-культурологічний аналіз). Житомир, 1997.

15. Електронні інформаційні ресурси

1. Інститут соціології НАНУ <http://www.i-soc.com.ua/institute/>
2. Соціологічна асоціація України <http://www.sau.kiev.ua/>
3. <http://www.nbu.gov.ua/> - Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського.
4. <https://niss.gov.ua/> - Національний інститут стратегічних досліджень при Президентові України. Наукова бібліотека
5. Одеського національного університету ім.І.І. Мечникова. Офіційний сайт <http://lib.onu.edu.ua/>
6. Google Classroom. URL: <https://classroom.google.com/c/NTk1MTI1MjEwNTg4>